

DE OORLOG.

[Het Nieuws van den Dag, No. 13709]

[Zondag 9 Augustus 1914]

Inhoudsopgave 9 augustus 1914

[Het Nieuws van den Dag, No. 13709]	1
DE OORLOG.	1
Van alle kant.	2
De inneming van Luik.	3
De gevechten aan de Maas.	3
Duitschland en België.	3
Duitschland en Frankrijk.	4
Duitschland en Engeland.	5
De zeeslag.	5
Rusland en Oostenrijk.	5
In de Oostzee.	6
Japan.	6
De neutralen.	6
Verspreide berichten.	6
Buiten Europa.	6
De stemming in Duitschland.	6
GEVECHT OP DE NOORDZEE?	7
De toestand in 't Gooi.	7
Verbod van uitvoer uit Engeland.	8
Verbod van uitvoer.	8
Algemeen Steun-Comité.	8
Het ongeluk met de "Tysla.	8
Handel en bedrijf.	9
Een zeeslag?	9
Een spion?	9
Beslag op tarwebloem.	9
Belangstelling der Koningin.	9
Prins Hendrik.	9
Tot bedaring der gemoederen.	9
De verpleging onzer troepen.	9
Militair bericht.	10
Voor de noodlijdenden in België.	10
Telegrafie.	10
Dankbare Duitschers.	10
Een interneeringsdepôt.	11
Anna cedant togae.	11
Mobilisatie en huisheeren.	11
Weer een spion!	11
Eigenaardige oorlogstoestanden.	11
Onverantwoordelijk.	11
Het bestuur der S.D.A.P. heeft reeds te kennen gegeven,	11
Het Gooi.	12
Gevechten aan de Maas.	12
Duitschland en België.	12
De neutralen.	12
In de Oostzee.	12
HOOFDBESTUUR DER POSTERIJEN EN TELEGRAPHIE.	13
Men schrijft ons uit Oldenzaal d°. 7 dezer:	13
Bewaking van Rottumeroog.	13
Avonturen der Nederlandsche Reisvereniging.	13
Voor veehouders.	14
Rijkspostspaarbank.	15
Geen passen benoodigd.	15

5

Buitengewoon Ochtendblad.

DE OORLOG.

10 Fransche inval in den Elzas.

**Een Duitse kolonie in Afrika veroverd.
De Belgen krijgen nog hulp.
Oostenrijksche troepen rukken Polen binnen.**

15 **Van alle kant.**

De stad zonder bulletins!... De menschen die in de vorige dagen zich verdrongen voor de winkelramen waar een, twee, soms vijf bulletins naast elkaar hingen (niet altijd eensgezind, wat den inhoud betreft), keeren zich nu teleurgesteld om: wat dáár staat, wist men al een halven, dag, en een halve dag is lang, in dezen tijd van intense spanning. Het lijkt dan wel, of men het der redacties kwalijk neemt, dat er plotseling zoo weinig gebeurt op het oorlogsterrein en de belangstelling dus niet bevredigd kan worden. Maar men zal nog wel vaker geduld moeten oefenen.

20 Het belangrijkste nieuws van den avond – tot dusver – is eigenlijk: dat de Elzassers de grenspalen uit den grond rukken. De pacifisten zullen zich verheugen indien deze tactiek wordt voortgezet. Geen grenzen meer: geen oorlogen meer. Voor de
25 onmiddellijke praktijk is het nut van deze manifestatie echter voor twee uitleggingen vatbaar, want over korter of langer tijd zullen de grenzen wel weer afgepaald moeten worden, en dan wordt 't maar de vraag, of ze in den grond worden gezet meer naar den Franschen, dan wel naar den Duitschen kant.

30 Zoo ontbreekt bij al deze sombere dingen de humor toch niet geheel.

Het bedrijf van deze Elzassers was uitgelokt door een feit dat, op zichzelf niet belangrijk, misschien slechts een grens-incident zal blijven, maar mogelijk ook de eerste stap kan blijken te zijn van een belangrijken veldtocht. Fransche troepen, zoo meldt een telegram, hebben Altkirch bezet. Volgens de Fransche lezing rukken zij nu
35 noordwaarts op naar Mülhausen, een Duitsch bericht zegt precies het tegenovergestelde (ook dit zal in den oorlog nog wel meer voorvallen) namelijk, dat ze omkeeren naar Belfort. Intusschen wordt van Duitse zijde niet tegengesproken, dat men hier met een Fransche offensieve beweging te doen heeft: de eerste van belang.

40 Altkirch ligt aan een spoorwegknooppunt, midden tusschen Mülhausen, de hoofdstad van den Boven-Elzas, en Belfort, de vesting die in den oorlog van '70 zich door een bijzonder heldhaftige verdediging onderscheidde.

Hier ter plaatse is de bres tusschen de Vogezen en de Jura, en de aanvallers hebben het voordeel dat de Duitse troepen hun rechtervleugel niet kunnen omtrekken, daar zij steunen op de Zwitsersche grens en den Rijn bij Bazel (vergelijk een bericht der
45 "Kölnische Zeitung" over een tot dusver onbekend gebeeven schermutseling, gevolgd door ontwapening eener kleine Duitse afdeeling op Zwitsersch gebied). Indien men hier werkelijk met iets meer dan een grens-incident te doen heeft – dat Mülhausen zelf door de Franschen bezet zou zijn, is een telegram uit Parijs, nog niet van andere zijde bevestigd – dan zou de bedoeling der Franschen geen mindere zijn, dan
50 van het Zuiden uit, den Elzas te heroveren. De stemming onder de bevolking zou hun daarbij ongetwijfeld van groot nut zijn.

Maar laat ons in deze beschouwingen niet te ver gaan. Te vaak blijkt een gewichtig uitziend bericht reeds kort daarna pure fantasie of een onbeteekenende kleinigheid. Dit aanvallend-optreden van het Fransche leger in den Elzas maakt het uitblijven van
55 het antwoord op de vraag die ieder zich stelt: Waar blijven de Franschen? des te raadselachtiger, wat België betreft, waar men naar krachtige en welverdiende hulp der Fransche ruiters uitziet gelijk Blauwbaard's vrouw op haar toren naar zuster Anna. Ook Luik blijft nog raadselachtig. Alleen schijnt het ons voor de Belgen een veeg, voor de Duitschers een gunstig teeken dat, naar wij zoowel uit Brussel als uit
60 Maastricht vernemen, de gemeenschap met Luik verbroken is.

En evenzoo wacht de kwestie of er ten noorden van onze Wadden-eilanden zoo al niet een zeeslag, dan toch misschien een "running fight" tusschen een Duitse achterhoede en een Britsche voorhoede geleverd is, nog op nadere toelichting.

65 Merkwaardig is het bericht dat Togo veroverd is door Goudkust. Zonder een goede kaart van Afrika zou menig eenvoudig lezer bij het zien van deze namen niet zoo dadelijk weten, naar welken kant van de wereld, hij zijn gedachten moet laten gaan. Het niet zoo interessante feit van de vermeestering eener onverdedigde Duitse kolonie aan de bocht van Guinee werpt echter een verrassend licht op de mogelijkheid, dat ook de andere Duitse koloniën, zoo zorgvuldig opgekweekt sinds een kwart-eeuw; met één
70 slag den overmachtigen vijanden in handen vallen.

Ten slotte weer een waarschuwing aan den lezer om met diverse telegrammetjes de uiterste behoedzaamheid te betrachten.

TELEGRAMMEN.

75 **De oorlog.**

De inneming van Luik.

BRUSSEL, 8 Aug. (part.) De berichten in de ochtendbladen doen vermoeden, dat tot nu toe te Brussel niets van een bezetting der Duitsche troepen van de stad Luik bekend is, of zoo dit al waar meent zijn het feit door de regeering wordt geheim gehouden.

METZ, 8 Aug. Op het bericht van de verovering van Luik heeft de burgemeester de vlag op het stadhuis doen hijschen en de keizerklokken van den Dom laten luiden.

BERLIJN, 8 Aug. Met ongelooflijke snelheid heeft zich het bericht van de bestorming van Luik door Berlijn verspreid. De eersten hoorden het van generaal von Plessen in den Lustgarten. De menigte voor het paleis vernam het van den vleugel-adjutant des Keizers, die hem met het bericht naar buiten gezonden had. Agenten te paard verspreidden de blijde boodschap Onder de Linden en toen wist plotseling de geheele wereld het. De rijkskanselier reed juist op dien tijd naar het paleis en hij werd stormachtig begroet. De spanning, waarmee men op het eerste overwinningsbericht rekende was ontzaglijk, de vreugde hoogoplaaiend.

Hedenmorgen vernam men, dat er in het buitenland nog altijd leugens de ronde doen over een Duitsche nederlaag bij Luik. Maar voor de feiten zullen deze dwaze pogingen tot misleiding wel spoedig tot zwijgen komen.

De "Lok. Anz." schrijft: "Alle harten boven bij dit ernstige wapenfeit van ons dapper leger; het bevestigt ons vertrouwen, dat wij rustig de komende gebeurtenissen tegemoet kunnen zien. Het is de inleiding tot daden, waarvan men nog spreken zal, zoolang er menschen op onze aarde leven. Daarvan zijn wij op dit heerlijk oogenblik allen zeker, en onze vijanden zullen nu wel reeds begrijpen, dat zij allen bij elkaar niet sterk genoeg zijn, om ons te verpletteren, gelijk het hun bedoeling is. Het begin is gemaakt; dat is de hoofdzaak!"

Een ander blad - zeker geen al te best bekend staand, anders zou de censuur den naam wel doorgelaten hebben -- schrijft het volgende:

"Als onze soldaten in het veld hooren van den val van Luik, dan zullen zij niet slechts over het succes onzer wapenen jubelen, maar ook weten, hoe zeer door dit succes de marsch onzer troepen naar Noord-Frankrijk verzekerd wordt, en onze vijanden zullen daaruit zien, dat de oude krijgsmansdeugden der Duitschers nog niet gestorven zijn: de snelheid der operaties, het koen en kloek besluit, de heldhaftige stervensmoed en de onvermoeide lust tot den aanval."

BRUSSEL, 8 Aug. (Part.) Elke verbinding met Luik is verbroken, ook per estafette. Geen enkel nauwkeurig bericht omtrent den strijd te Luik, komt te Brussel binnen. Vanwege het Ministerie van Oorlog wordt verklaard dat de toestand goed is.

De gevechten aan de Maas.

MAASTRICHT, 8 Aug. (Van onzen bijzonderen verslaggever.) Aan de grens bij St. Pieter worden weer regelmatig gewonden aangevoerd, die getroffen zijn in de gevechten in en om Luik, daaruit blijkt wel voldoende, dat, hoewel de Duitschers de stad binnengetrokken zijn, de forten nog niet werden genomen. Tot op het laatste oogenblik [dat] ik in België was hoorde ik dit ook. Trouwens de soldaten behooren tot het 89ste en 90ste linieregiment en volgens hun verklaringen leed het negentigste regiment zware verliezen.

Bij Visé trekken nog aldoor groote afdeelingen Duitschers België binnen. Het aantal Duitschers voor en in Luik moet reeds reusachtig zijn.

BRUSSEL, 8 Aug. (part.). Vrijdag zijn te Leuven 6 spionnen en te Antwerpen drie spionnen gefusilleerd. Gisteren arriveerde de trein alhier met 3000 gevangenen Duitschers. Er werden uitgebreide maatregelen genomen om hen te beschermen.

Duitschland en België.

MAASTRICHT, 8 Aug. (part.). Uit een particulieren brief uit Brussel, zoo juist ontvangen, lees ik, dat daar de Duitschers niet officieel over de grenzen gezet worden, maar dat ze overhaast allen de stad verlaten, zelfs menschen die er 25 jaar wonen om aan de woede van de Belgen te ontkomen. De politie heeft niet kunnen verhinderen, dat magazijnen, aan Duitschers toebehoorende, bestormd werden en aan de vernielzucht van het gepeupel prijsgegeven. Donderdag kwamen de eerste treinen met gewonden te Brussel aan. Het aantal ingerichte hospitalen is zeer groot, eveneens dat der vrijwillige verplegers en verpleegsters. Zoowat alle particuliere automobielen, voor zoover ze niet door het legerbestuur gebruikt, worden, zijn in dienst der verpleging gesteld. Van alle huizen waait de Belgische vlag dikwijls naast de Fransche en de Engelsche. Heel veel Duitsche spionnen zijn er gevangen genomen,

Naspeuringen van Paul Theelen: 9 augustus 1914

145 sommigen als curé verkleed. Ze moesten telkens tegen de woede van 't volk beschermd worden. In tegenstelling met vele loopende geruchten worden er de levensmiddelen op prijs gehouden en worden van gemeentewege levensmiddelen tegen gewone prijzen te koop aangeboden. In den nacht van Woensdag op Donderdag werden alle bewoners gealarmeerd met het bericht, dat het drinkwater vergiftigd was. Groot was de ontsteltenis. Het bleek later niet waar te zijn. Men weet niet, hoe het gerucht in de wereld kwam.

150 BRUSSEL, 8 Aug. (part.). Naar de "Vingtième Siècle" mededeelt, hebben de Duitschers na de bezetting van Luxemburg de groothertogin van Luxemburg, toen zij naar haar paleis wilde terugkeeren, gearresteerd. Zij zouden haar echter weder hebben losgelaten. Nadere bijzonderheden ontbreken. Het blad deelt nog mede, dat Beieren ernstig geprotesteerd heeft tegen dezen oorlog. De regeering te München heeft doen opmerken, dat het gebied van Servië geen levensquaestie voor Oostenrijk was en dat dus voor Deutschland geen casus foederus aanwezig was.

Duitschland en Frankrijk.

160 PARIJS, 8 Aug. (part.). Aan het geheele front heerscht een volkomen rustige toestand. De mobilisatie is zonder eenig incident ten einde gebracht. De Fransche troepen zijn op verschillende punten de neutrale zone binnengedrongen, welke de beide legers van elkaar scheidt.

BERLIJN, 8 Aug. De "Norddeutsche Allg. Zeitung" schrijft:
165 De Duitschers werden door de Parijsche politie op de brutaalste wijze bejegend en daarna aan de woede van het publiek overgeleverd. Vele vrouwen werden met schoppen en vuistslagen uit het politiebureau verwijderd. In de winkels werd den Duitschers geen levensmiddelen meer verstrekt en de inwisseling van Fransch papieren geld werd geweigerd. Op straat werden zij door het publiek vervolgd. Hun bagage werd hun afgenomen en op straat vernield of verdeeld.

170 Ingevolge de zeer dringende protesten van den gezant bij den minister-president verleende de Fransche regeering laat in den middag den dakloozen Duitschers een voorloopig onderkomen in een school. De gezant en de consul-generaal zijn meer dan 6000 Duitschers bij het verlaten van Frankrijk behulpzaam geweest. De gezant en vele leden van de legatie hebben hun met hun eigen middelen geholpen. Ongeveer 100
175 personen, onder wie families met kleine kinderen, heeft de gezant in zijn particuliere woning opgenomen.

De verpleging der noodlijdenden was echter wegens de vijandige gezindheid van de Fransche bevolking zeer bezwaarlijk. Toen de gezant zich alleen naar den minister-president begaf om in de eerste plaats nadrukkelijk om bescherming te verzoeken voor
180 de bedreigde Duitschers en ook voor zichzelf en voorts de afbreking der betrekkingen aan te kondigen, werd de gezant, die reeds kort te voren door Fransche dames grof met scheldwoorden beleedigd was door verscheidene verdachte individuen lastig gevallen en bedreigd. Zij sprongen op de treeplank van zijn rijtuig en probeerden naar binnen te dringen. De gezant riep eenige politieagenten en bereikte, door hen beschermd, het
185 ministerie van buitenlandsche zaken, waar hij krachtig protesteerde wegens het voorgevallene.

Hem werd genoegdoening verschaft in den vorm van verontschuldiging, en de verzekering gegeven van voldoende bescherming. Het vertrek van den gezant met familie en personeel, ongeveer 100 personen, had plaats zonder eenig incident.

190 PARIJS, 8 Aug. (Part.) (Officieel.) Eenige Fransche eskadrons drongen Lotharingen binnen en hebben Vic en Moyonvie bezet.

BERLIJN, 8 Aug. De "Norddeutsche Allgem. Zeitung" schrijft: De buitensporigheden
195 tegen de te Parijs wonende Duitschers zijn reeds begonnen vóór de mobilisatie. Reeds einde Juli smeekten vele Duitse onderdanen om bescherming. Zij deelden mede, dat de Duitschers nergens meer een onderdak vonden, dat men hen op straat uitschold en dat zij op de politiebureaux op de ruwste wijze afgewezen werden, wanneer zij om een onderkomen verzochten. Ook aan dé stations nam men geen bagage van hen meer in
200 bewaring. De roep om hulp nam van dag tot dag toe, zoodat ten langen leste een onafzienbare, menigte zich aanmeldde bij het gezantschap en bij den consul-generaal, waar hun zooveel mogelijk spoorwegbiljetten naar België verstrakt werden, 's Nachts werd aan de dakloozen in het gezantschapsgebouw een onderkomen verstrekt voorzoover er plaats was. De buitensporigheden bereikten haar hoogtepunt op 1 en 2 Augustus toen
205 de mobilisatie werd afgekondigd.

Talrijke vluchtelingen melden, dat hun woningen en winkels in de stad geplunderd werden. Inzonderheid werden op ruwe wijze het café "Pschorrbräu", het "Wiener Café",

Naspeuringen van Paul Theelen: 9 augustus 1914

210 het Duitse restaurant aan het Gare St. Lazare, de "Salamander"-schoenwinkel, het hotel "Baden" enz. vernield. Voorts nagenoeg alle winkels, die artikelen van Duitse, Oostenrijksche of Duitsch-Zwitsersche herkomst verkochten. Overal bleef de politie werkeloos toekijken.

In vele gevallen werden niet slechts de woningen van Duitschers, maar ook van hen, die hun huisvesting hadden verstrekt, totaal vernield. Het gevolg daarvan was dat niemand meer Duitschers in huis liet. Duitse kantoorbedienden en dienstboden werden 215 bij massa's ontslagen, dikwijls met inhouding van hun salaris.

Tegen 10 uur 's avonds namen de berichten toe over de verwoestingen welke in de stad aangericht werden, zoodat het schild en de vlaggestok van het consulaat binnengehaald moesten worden, uit veiligheidsoverwegingen. Den volgenden dag namen de vijandige buitensporigheden nog toe en dermate dat bijv. de stadswijk Belleville in oproer was. 220 Alle winkels zijn daar ten laatste geplunderd.

BERLIJN, 8 Aug. Duitse troepen, die in den Boven-Elzas de grens beschermden, zijn door een vijandelijke macht, die uit de richting van Belfort kwam, aangevallen. De 225 avanceerende beweging der Fransche troepen werd bij Altkirch tot staan gebracht. Zij gingen reeds weder terug in de richting van Belfort.

PARIJS, 8 Aug. Fransche troepen overschreden de grens van den Elzas en deden een aanval op Altkirch, waarop een hevig gevecht ontstond. Zij maakten zich meester van de stad, achtervolgden de terugtrekkende Duitse troepen en zetten hun voorwaartsche 230 beweging voort in de richting van Mülhausen. Het was een schitterend succes voor de Fransche troepen. De Elzassers waren verheugd de Fransche troepen te zien komen; zij rukten de grenspalen uit den grond.

PARIJS, 8 Aug. Van regeeringswege wordt bekend gemaakt, dat Fransche troepen 235 Mülhausen (in den Elzas) zijn binnengetrokken.

Duitschland en Engeland.

PARIJS, 8 Aug. (part.). De Duitse kruisers *Göben* en *Breslau* zijn gesignaleerd. Zij 240 stoomen naar de Adriatische Zee.

LONDEN, 8 Aug. Het lagerhuis heeft een wet aangenomen strekkende om het de regeering te machtigen beslag te leggen op proviand voorraden, die zonder redelijke gronden door kooplieden buiten de markt gehouden worden.

245 PARIJS, 8 Aug. De "Petit Parisien" verneemt dat de Duitse kruiser "Augsburg", die Libau bombardeerde, door een Russische torpedoboot tot zinken is gebracht.

GIBRALTAR, 8 Aug. Aan meer dan vijftig passagiersschepen wordt sinds eenige dagen het 250 uitgaan belet. Vele behooren tot de "Peninsular Oriental Line" en de "Union Castle Line."

De zeeslag.

LONDEN, 8 Aug. (part.). Verschillende Engelsche bladen, waaronder de "Daily Mail", bevatten een telegram uit IJmuiden, dat 19 Duitse oorlogsschepen door de Britsche 255 vloot in den grond geboord zijn. De Britsche admiraliteit verklaart, dat dit bericht volkomen onjuist is en dat tot op dit oogenblik (11 uur in den voormiddag) nog geen zeegevecht heeft plaats gevonden.

Rusland en Oostenrijk.

260 PARIJS, 8 Aug. (part.). Geseind wordt, dat Oostenrijk elf divisies cavalerie aan de Russische grenzen heeft geconcentreerd.

ST.-PETERSBURG, 8 Aug. (part.). In Russische diplomatieke kringen alhier wordt de 265 vertraging in de oorlogsverklaring van Oostenrijk aan Rusland toegeschreven aan de hoop welke Oostenrijk koesterde dat Frankrijk en Engeland aan Oostenrijk den oorlog zouden verklaren, hetgeen Italië genoodzaakt zou hebben eveneens aan de zijde van Oostenrijk op te trekken.

270 BERLIJN, 8 Aug. De Oostenrijksche cavalerie bezette Olkusch en Wolbrom, en kreeg voeling met een in Russisch Polen staand detachement van het achtste legercorps, dat daar de grens beschermdde.

Naspeuringen van Paul Theelen: 9 augustus 1914

In de Oostzee.

275 PARIJS, 8 Aug. De "Petit Journal" verneemt uit Londen, dat gisteren 300 Duitse
gevangenen te Harwich aan wal zijn gebracht, waarvan er tallozen gewond waren.
Tevens wordt aan de "Echo de Paris" uit Londen gemeld, dat twee Duitse kruisers op
de Noordzee door de Engelschen tot zinken zijn gebracht.

Japan.

280 PARIJS, 8 Aug. (part.) Geseind wordt, dat de houding van Japan van de gebeurtenissen
zal afhangen. Japan heeft nog geen enkele neutraliteitsverklaring afgelegd.

De neutralen.

285 PARIJS, 8 Aug. Aan de "Echo de Paris" wordt uit Rome geseind, dat daar ter stede een
zaakgelastigde van de Russische en een van de Duitse regeering is aangekomen. Zij
waren belast met geheime opdrachten voor de Italiaansche regeering.

Verspreide berichten.

290 PARIJS, 8 Aug. (part.). Het officieele gemeentebled beval een besluit van den
Parijschen gemeenteraad, waarbij is bepaald, dat voortaan de Rue de Berlin den naam
Rue de Liège zal dragen.

295 ST.-PETERSBURG, 8 Aug. Een telegram uit Peking meldt, dat "Witte Wolf", het hoofd der
opstandelingen, gedood is.

Buiten Europa.

300 LONDEN, 8 Aug. Gewapenden van de Engelsche kolonie Côte d'Or hebben de Duitse
kolonie Togo aangevallen. Er werd geen tegenstand geboden en Togo-land gaf zich tot
op een afstand van 120 K.M. van de kust zonder verzet over.
(Côte d'Or en Togo-land zijn een Engelsche en een Duitse kolonie, die naast elkaar op de
westkust van Midden-Afrika zijn gelegen. Red. N. v. d. D.)

305 KAAPSTAD, 8 Aug. Van der Horst, een invloedrijk leider der Herzogpartij wijst in het
blad "Ons Land" op het Belgisch Koninkrijk, en juicht het Keizerrijk toe aan welks
getrokken zwaard de verdediging van verwanten en door Duitschland beleedigde idealen
zijn toevertrouwd. Hij doet een [beroep op de Zuid-Afrikaanders al het mogelijke te
doen opdat de Unie-regeering de Keizerlijke regeering moge te hulp komen.

De stemming in Duitschland.

310 BERLIJN, 8 Aug. De eensgezinde geestdrift van het Duitse volk voor den opgedrongen
oorlog was voor geen stijging meer vatbaar. Toen echter het bericht van de inneming
van Luik erbij kwam, gaf die bovendien het vertrouwen dat de deugdelijkheid en de
slagvaardigheid van het Duitse leger niet geleden hadden onder drie-en-veertig
315 jaren van vrede, dat integendeel de hoogst denkbare militaire opvoeding van het leger
verwacht mocht worden en ook werkelijk aanwezig bleek te zijn. Zoo komt in de geheele
pers, die nu geen geschillen van partij-aard meer kent, de groote moreele waarde van
deze eerste belangrijke overwinning tot uiting, die oneindig veel grooter is dan de
militaire waarde ervan.

320 De bladen schrijven o.a., dat de geest van onze dapperen is gelijk die welke
heerschte bij Gravelotte en Sedan. Het "IJzeren Kruis" gaat lichtend voor hen uit in
dezen heiligen oorlog en dat het "volk onder de wapenen" is, mag op het oogenblik in
Duitschland als een ontroerende waarheid gelden.

325 Bovendien wordt er de nadruk op gelegd, dat de verovering in den korten tijd van twee
dagen van de moderne vesting Luik door den landstorm beteekent, dat de militaire
vorming er een van de eerste rang is, en een geheel op zich zelf staande krijgsdaad
is in de oorlogsgeschiedenis, bovendien een daad, die van verstrekkenden invloed zal
zijn op de voortzetting van den oorlog. Deze oorlog heeft Duitschland tegen zijn zin
genoodzaakt Belgisch grondgebied te betreden, maar dit werd gerechtvaardigd en noodig
door de onthullingen omtrent het duidelijk bewezen spel van list en bedrog der
330 mogendheden van de Entente.

Ook de vorderingen in het Oosten, zooals de vernietiging van een Russische cavalerie-
brigade, het forceeren van doorbraken in de linies van het Russische grensgeschut op
verscheidene plaatsen en het opmerkelijke feit, dat de Duitse troepen in
verschillende steden en dorpen van Russisch Polen als bevrijders begroet worden,
335 geven een sterk en vast vertrouwen op de zegepraal der Duitse wapens.

(Voor eventueel nakomende telegrammen zie blz. 4)

Nederland en de Oorlog.

340 **GEVECHT OP DE NOORDZEE?**

De geheele Nederlandsche kust van Vlissingen tot Den Helder – vooral het Noordelijk gedeelte natuurlijk – is de laatste 24 uur gealarmeerd geweest in verband met den door de Engelsche admiraliteit gemelden zeeslag ten Zuiden van de Doggersbank en het vluchten van Duitsche schepen in de richting van de Nederlandsche kust.

345 Dit had ten gevolge, dat zoowel te IJmuiden als te Den Helder het gerucht liep, dat schepen met Duitsche gewonden in aantocht waren, maar tot hedenmiddag is niets van dit alles waarheid gebleken. Den geheelen dag Vrijdag tot laat in den avond, stonden de menschen in beide kustplaatsen over zee te turen... en kwam niets wat op zoo iets als een schip met gewonden geleek.

350 Visscherlui, die verscheidene mijlen uit de kust achter hun netten hadden liggen drijven, kwamen thuis met het bericht niets gehoord te hebben.

Natuurlijk zegt dit alles niet, dat de Engelsche admiraliteit verkeerd zou zijn ingelicht. In ieder geval zijn er voortdurend Duitsche zoowel als Engelsche oorlogsschepen in het Noordelijk deel van de Noordzee gezien, dat blijkt o. a. uit
355 het door ons vermelde avontuur van het uit Dantzig te IJmuiden binnengevallen s.s. *Euterpe*.

Bovendien bereikte ons nog één bericht, dat op een bevestiging van het Engelsche bericht gelijkt. Gistermiddag hebben wij een telefonisch gesprek, met iemand op het eiland Schiermonnikoog. Deze had – en met hem alle Schiermonnikoogers – gistermorgen
360 van half elf tot elf uur zeer duidelijk kanonschoten gehoord in Noordelijke richting. het geluid kon wel niet bepaald "gebulder" genoemd worden, maar het was toch zoo duidelijk, dat geen twijfel mogelijk was. De schietsnelheid was natuurlijk niet gemakkelijk te controleeren, maar toch minstens 2 schoten per minuut. Ook dit bericht
365 zegt niet, dat er een "zeeslag" geleverd is, maar in elk geval is er ten Noorden van Schiermonnikoog geschoten. Onwaarschijnlijk lijkt dit bovendien niet. De Duitsche schepen werden volgens het Engelsche bericht immers achtervolgd in de richting der Nederlandsche kust. Daar zijn zij niet gekomen, dat staat nu wel vast. Welnu, dan ligt het meest voor de hand, dat zij voortdurend door de Engelschen beschoten, teruggetrokken zijn op hun basis, n.l. de, lijn Wilhelmshafen–Helgoland. In dat geval
370 zijn zij ten Noorden van Schiermonnikoog moeten passeeren.

Wij vernemen telegrafisch uit Terschelling, dat gistermorgen acht uur zwaar geschutvuur in het noorden is vernomen.

375 **De toestand in 't Gooi.**

Ook in 't Gooi, de vreedzame ontspanningsplaats voor vele Amsterdammers, en de vriendelijke woonstede van menigeen, die in onze hoofdstad zijn zaken heeft, ondervindt men hevig den tegenslag van den abnormalen toestand.

Een gedeelte van de bebouwde kom van Bussum ligt onder de vuurlinie van da vesting Naarden. 't Is dus van zeer veel belang, dat al wat den vijand in dat gebied tot dekking zou kunnen dienen tijdig uit den weg wordt geruimd.

380 Donderdag j.l. gaf de militaire overheid bevel tot het ontruimen van ongeveer 285 houten en steenen huizen, waaronder een 200 villa's.

Binnen vier-en-twintig uur moest men de aangewezen woning met have en goed hebben verlaten, zoodat ieder oogenblik hetzij door dynamiet of eenig ander vernielingsmiddel het huis met den grond gelijk kon worden gemaakt.

Vooraf in de lanen van "Bussums' Bloei", waartoe o. a. behooren de 's-Gravelandscheweg en de Graaf Florislaan, staat menig huis ledig, evenzoo langs den Zwartenweg (van het station tot den Meerweg). Men begrijpt wat een
390 consternatie dit bevel tot ontruiming onder de bewoners van Bussum heeft teweeggebracht.

Op dit oogenblik is men evenwel nog niet tot afbraak overgegaan.

Anders is het gesteld met de gemeente Naarden. Daar zijn reeds vele huizen afgebroken. De geheele omgeving van de vesting gelijkt een woestenij. Het meest
395 hebben daaronder te lijden de verschillende boomkwekers, wier gewassen uit den grond worden gerukt. De schade die daardoor ontstaat kan in jaren niet worden goedgeemaakt. De boomen aan weerszijden van den straatweg van Naarden naar Bussum zijn tot bijna aan de Galgensteeg omgekapt. Massa's soldaten zijn daarmede bezig. Een houten café even voorbij de bekende ijzeren ophaalbrug werd gistermorgen, toen we in deze
400 omstreken een kijkje namen, met den grond gelijk gemaakt.

De iets verder gelegen uitspanningsplaats Jan Tabak is reeds ontruimd en wanneer het noodig mocht blijken, zal een gedeelte van het Bosch van Bredius (een der voornaamste aantrekkelijkheden van Bussum!), ongeveer tot het melkkuisje van Oud-Bussum worden geveld.

Naspeuringen van Paul Theelen: 9 augustus 1914

- 405 Twaalfhonderd arbeiders waren gevraagd om tegen een loon van f3 per dag bij het opruimingswerk behulpzaam te zijn, maar het meerendeel is thans weer naar huis gestuurd.
Het was te voorzien, dat de weinige pensioengasten, die na de eerste mobilisatiedagen nog in 't Gooi waren gebleven, thans zouden vertrekken.
- 410 Het in den zomer zoo levendige Bussum is thans doodstil en de straten en lanen, anders vol wandelaars en fietsers, zijn eenzaam en verlaten.
Een woord van hulde, ten slotte, aan de Bussumsche padvindders, die overal waar hulp noodig was bij de plotselinge verhuizingen zoo flink verscheidene families hebben geholpen.
- 415 **Verbod van uitvoer uit Engeland.**
Voor de volgende artikelen heeft Groot-Brittanje een verbod van uitvoer uitgevaardigd:
Azijngest, aeroplanen, luchtschepen, luchtballons van alle soorten en onderdeelen
- 420 daarvan, dieren, last-, zadel- en trekdieren, geschikt voor gebruik gedurende den oorlog, wapenen, geweren van alle soorten en onderdeelen daarvan, benzol, koolspitsen voor zoeklichten, chroom-ijzer, hennepdoek, patronen, enz. van alle soorten, en onderdeelen daarvan, koper, erts of onbewerkt, alle soorten katoen voor gebruik bij
- 425 de fabricatie van ontplofbare stoffen, katoenafval, creosoot, dimethylaniline, machines met zelfontsteking en lorries met een draagvermogen van 25 cwt. en meer, geheel of in deelen, kwikslag, kruut, torpedo-netten, nikkel en nikkelijzer, olie voor smeltovens, koolteer, vloeibare brandstof, olijfolie, smeerolie, petroleum, gasolie, olie voor brandstof, petroleum-sprit of motorsprit (inbegrepen shell-sprit), projectielen van alle soorten en de onderdeelen, steenkolenzakken, zijden doek,
- 430 zijden band (geschikt voor patronen), chirurgische verbandstoffen, zijdeafval, totuol, zink.
- Verbod van uitvoer.**
Men meldt ons uit Den Haag:
435 De gouverneur-generaal van Ned.-Indië heeft getelegrafeerd, dat uitvoer uit Indië van rijst, mais, cassave-producten en katjang verboden is.
- Algemeen Steun-Comité.**
Het Algemeen Steun-Comité, dat op dit oogenblik voorbereidt, om zooveel doenlijk te
- 440 voorzien in de nooden, die het gevolg zijn van de buitengewone gebeurtenissen dezer dagen, acht het zoowel in het belang van het algemeen als in dat van hulpbehoevenden persoonlijk, wanneer zoo snel en zoo juist mogelijk de gegevens omtrent hunne omstandigheden worden verzameld.
't Heeft zich daarom onverwijld tot de belangrijkste Bonden van vakorganisaties hier
- 445 ter stede gewend met het verzoek, reeds thans te beginnen met het bijeenbrengen van alle ter beschikking dezer organisaties zijnde gegevens omtrent werkeloosheid en de gevolgen van omtrent werkeloosheid en de gevolgen van die.
- Het ongeluk met de "Tysla".**
450 Het blijkt een Zweedsch schip te zijn, de "Tysla", dat nabij Vlissingen op een zeemijn liep en verging. Uit Vlissingen is het wrak duidelijk te zien, daar het half boven water steekt. Drie leden van de bemanning zijn òf gewond òf verdronken; zulks is nog niet nader bekend. Er bevonden zich een Hollandsche en een Belgische loods aan boord.
- 455 De geredde bemanning is te Vlissingen aangekomen,
De "Tysla" kwam uit den Piraeus en was geladen met ijzererts, bestemd voor Antwerpen. Van de 44 opvarenden, waaronder 8 passagiers, zijn 2 stokers en 1 ?remmer verdronken. De overigen zijn te Vlissingen aangebracht.
Blijkens ambtelijke mededeelingen had het Noorsche schip *Tysla* een Nederlandschen
- 460 loods aan boord, doch is het door groote onoplettendheid uit de merken geraakt. De admiraal onzer marine is met den gezagvoerder en commandant van den mijnenlegger *Hydra* naar het wrak geweest, waarbij bleek dat dit een enorm stuk uit de merklijn was.
De drie stokers zijn niet gevonden. Het schip stak 25 voet en had dus bij den
- 465 waterstand, die tijdens het ongeluk aanwezig was, niet door die versperring mogen gebracht worden.
De admiraal heeft met het pantserdekschip *Zeeland* en de *Hydra* het vrachtmerk bevaren. De verhooren waren juist en het bevaren gaf niet de minste moeilijkheid.

470 **Handel en bedrijf.**

Nu er in de aardewerk-fabriek "De Spinx", te Maastricht, niet of althans met weinig menschen gewerkt wordt, deelt men ons vanwege de directie het volgende mede: De fabriek heeft nog voor ongeveer 2 maanden grondstof. Na dien tijd zou men, wanneer geen nieuwe aanvoer mogelijk is, de fabriek stop moeten zetten.

475 Om dit te voorkomen en na in overleg getreden te zijn met den aalmoezenier van den arbeid en de arbeidsinspectie, is men overeengekomen, het bedrijf eenigszins in te krimpen. Dit zullen ook de "Ceramique" en "Stella" en "Mosa" doen.

Voorloopig zal dan een of zooals de volgende week met den feestdag van 15 Augustus 2 dagen per week niet gewerkt worden. Elke fabriek zal een anderen dag kiezen, om niet al de arbeiders tegelijk langs den weg te hebben loopen.

480 Op deze wijze hoopt men de arbeiders zoo lang mogelijk aan het werk te houden.

Een zeeslag?

485 Het Nederlandsche stoomschip *Kortenaer* is te IJmuiden met een lading hout uit Archangel binnengekomen en rapporteert, op de Noorsche kust door een Engelsche torpedoboot te zijn aangehouden. Na een onderzoek kreeg het verlof zijn reis naar Nederland voort te zetten. Verder heeft de *Kortenaer* geen oorlogsschepen gezien, ook niet bij Doggersbank.

490 **Een spion?**

Een persoon die schetsen maakte van de vesting Gorinchem, werd Vrijdag verdacht van spionage, door marechaussées gearresteerd.

Beslag op tarwebloem.

495 Krachtens de Onteigeningswet namen B. en W. van Rotterdam alle aanwezige voorraden tarwebloem in beslag; de uitvoering wordt echter opgeschort als de betrokken handelaren zich bereid verklaren hun voorraad tegen f14 per 100 K.G. aan bakkers en dergelijken bij voor het gewoon gebruik geschikte hoeveelheden te verkoopen en geen extra voorraad af te leveren.

500 Naar onze correspondent meldt, zijn zij daartoe bereid.

Belangstelling der Koningin.

H. M. de Koningin laat zich dagelijks door een stafofficier (kapitein jhr. Wittert) omtrent den algemeenen toestand inlichten.

505 Van de paarden die door H. M. de Koningin ter beschikking van het legerbestuur zijn gesteld zijn er vier ingedeeld voor officieren, terwijl de overigen bestemd zijn voor het aanspannen van batterijen.

Prins Hendrik.

510 Z. K. H. Prins Hendrik is te 's-Gravenhage teruggekeerd uit Maastricht en heeft daarna de bestuursleden enz. van het Roode Kruis in het Pagehuis te 's-Gravenhage van de verschillende toestanden te Maastricht op de hoogte gebracht. Alles voor de ontvangst van zieken en gewonden was uitstekend in orde bevonden.

515 **Tot bedaring der gemoederen.**

De Nederlandsche legatie te Brussel heeft de volgende mededeeling aan de groote Brusselsche bladen doen toekomen:

520 "De openbare meening schijnt zeer tegen de noordelijke bureu te zijn opgezet. Hiervan ondervinden de Nederlanders die in België woonachtig zijn, zoowel de moreele als materieele gevolgen.

Deze vijandige houding schijnt veroorzaakt te zijn door onware berichten. Dit moet worden betreurd en afgekeurd.

525 Het feit dat Holland het geluk heeft gehad dat zijn grondgebied niet geschonden werd, en het feit dat hulp is verleend aan ongelukkige non-combattanten kunnen niet worden aangevoerd, om deze valsche berichten te rechtvaardigen. De Belgische bevolking zal goed doen zich niet door onbedachte bewegingen van de noordelijke bureu te vervreemden die zulke kostbare vriendschap bewezen."

530 De Nederlandsche legatie spreekt verder categorisch alle berichten tegen volgens welke gewapende Duitsche troepen Limburg zouden zijn binnengedrongen. De 5000 Duitschers die te Maastricht zijn geweest, waren allen uitgezette burgers en geen soldaten.

De verpleging onzer troepen.

535 - Bij velen kan zich de vraag hebben voorgedaan, op welke wijze zich de verpleging van de zoo onverwachte onder de wapenen geroepen groote massa's troepen mogelijk en

geregeld is. Dienaangaande kan in groote trekken het volgende worden medegedeeld. Bij de divisieën, in stellingen en liniën, -worden door de zorg der intendance aanvankelijk de noodige voorraden verplegingsbehoeften bijeengebracht, welke voorradig zijn in het gebied, waar zich de troepen bevinden; voor het veldleger z. g. verplegingsgebieden. 540 Voor zoover niet of niet meer op deze wijze in de behoefte kan worden voorzien, geschiedt aanvulling, later algeheele verstreking, uit hoofdvoorraden. Die hoofdvoorraden worden op daartoe aangewezen plaatsen naar een vastgesteld plan door de zorg van den hoofdintendant bijeengebracht, eensdeels - n.l. kort voor of in de 545 eerste dagen der mobilisatie - door den hoofdintendant zelf, verder door opdracht te verstrekken tot aankoop over het geheele land aan personen, met wie in vreedstijd reeds in verbinding is getreden en voorts door aflevering ingevolgt ter zake reeds gesloten contracten. Door een commissie van aankoop wordt het gekochte gekeurd, verzonden en betaald met cheques op de Nederlandsche Bank. 550 Het is duidelijk, dat, waar in deze met spoed moet worden gehandeld zoolang de uitvoer niet is verboden, in de eerste dagen eener mobilisatie in dit opzicht buitengewone inspanning wordt gevorderd. De uitkomsten van vorenvermelde maatregelen zijn tot heden zeer bevredigend. Van den hoofdvorraad wordt het benodigde afgestaan voor de approviandeering van: de stellingen en liniën, terwijl het veldleger uit die 555 voorraden wordt voorzien door het instellen van een etapedienst. Voor zoover die toevoer niet kan geschieden met de gewone verkeersmiddelen, worden auto-treinen en wagentreinen geformeerd. De in de laatste jaren te onzent gehouden oefeningen in dezen dienst onder leiding van den chef van den generalen staf, thans onze opperbevelhebber van land- en zeemacht, zijn een waarborg, dat die oefeningen 560 thans hare vruchten zullen afwerpen.

Militair bericht.

Eenige malen is in de couranten gemeld, dat in Maastricht krijgsgevangenen zouden zijn binnengebracht. Dit is minder juist. Nederland voert gelukkig geen oorlog, en 565 maakt dus ook geen krijgsgevangenen. Evenwel gebiedt de strikt neutrale houding, dat militairen, tot de legers der oorlogvoerenden behoorende, van ons gebied worden geweerd. Daar het echter niet mogelijk is, langs de grens in hare geheele uitgestrektheid een postenketen te plaatsen, kan het voorkomen, dat kleine afdeelingen of enkele personen tot de 570 oorlogvoerende legers behoorende, nabij de grens op Nederlandsch gebied, worden aangetroffen. In dat geval worden die afdeelingen of personen ontwapend en hun tot het einde van den oorlog een bepaalde verblijfplaats aangewezen, waar zij onder bewaking worden gesteld. Men noemt dit interneeren en de aangewezen verblijf plaats het interneeringsdepôt. 575

De wedstrijden van de "Koninklijke".

Naar men ons meedeelt zijn de internationale en nationale wedstrijden, uitgeschreven door de Kon. Roei- en Zeilvereeniging, met het oog op de tijdsomstandigheden, 580 afgelast.

Voor de noodlijdenden in België.

De consul-generaal van België, de heer G. van der Aa, en eenige Nederlandsche en Belgische ingezetenen van Amsterdam hebben een opwekking gericht tot land- en stadgenooten voor de ongelukkige slachtoffers van den oorlog in België, die in eens 585 en geheel onschuldig van alles beroofd zijn. Overtuigd, dat in deze dagen voor eigen omgeving terecht veel gevraagd wordt, twijfelen zij toch niet of velen zullen ook bereid zijn mede te werken het ontzettende leed van deze slachtoffers althans eenigszins te verzachten. Alleen Nederland kan op het oogenblik helpen. 590 Penningmeester van de commissies is de heer Jos, M. Delville, Kalverstraat 44, Amsterdam.

Telegrafie.

De Servische administratie meldt, dat bijzondere telegrammen voor Servië of in 595 transit door Servië worden aangenomen op risico der afzenders en in verstaanbare taal moeten gesteld zijn.

Dankbare Duitschers.

De *Kölnische Zeitung* van 7 Aug. brengt in een warm gesteld stukje met het opschrift 600 "Ein Dank an Holland" hulde aan de Nederlanders voor hetgeen zij gedaan hebben jegens de Deutsche burgers, die, door over de Nederlandsche grens te vluchten,

ontkomen aan de woede der Belgen.

605 De redactie deelt mede vele van deze vluchtelingen op haar bureau te hebben gehad en al die menschen zoo wordt gezegd, werden niet moede te verhalen van de oneindige goedheid en mildheid der Hollanders, zoowel autoriteiten als burgers. In 't bijzonder waren zij niet uitgeput in lof over de Maastrichtenaren.

610 De redactie zegt volgaarne te voldoen aan het verzoek dier vluchtelingen om openlijk hun dankbaarheid te vermelden en dan eindigt hij met de betuiging dat Duitschland die welwillende houding niet vergeten zal en zooveel in zijn vermogen ligt, het aan Holland vergelden zal.

Een interneeringsdepôt.

615 Het interneeringsdepôt, alwaar de militairen der oorlogvoerende natiën, die de Nederlandsche grens overschreden hebben en daar ontwapend zijn, zoomede de herstelde gewonden op ons grondgebied verwijlend tot na afloop van den oorlog zullen verblijven, zal gevestigd worden in of bij Alkmaar.

Als hoofd of commandant van dat depôt wordt aangewezen een gepensionneerd hoofdofficier van het Indisch leger.

620 **Anna cedant togae.**

– Voor den Hoogen Raad is Vrijdag beëdigd als advocaat en procureur mr. H. van der Feen, te 's-Gravenhage. De heer van der Feen, die thans onder de wapenen is, verscheen in de uniform van korporaal der grenadiers met toga en bef. Zoo ziet men dat ook hier de wapenen het veld ruimden voor de toga.

625

Mobilisatie en huisheeren.

630 Het bestuur der Vereeniging van Huis- en Grondeigenaars "Het Eigendomsrecht" wekt in een extra-nummer van het orgaan der Vereeniging, de leden (en in 't algemeen de huiseigenaren) op, om in deze tijden, nu vele huisvaders hun gezin onder de moeilijkste omstandigheden moeten achterlaten om hun plicht tegenover het vaderland te doen, een clemente houding tegenover deze berooide gezinnen aan te nemen.

Weer een spion!

635 – Te Bingen stond de zoon van een onzer grootste rijtuigfabrikanten naar een locomotief te kijken. Hij werd op vermoeden van spionage gevangen genomen en anderhalven dag gevangen gehouden. Toen na heel wat formaliteiten bleek, dat men met geen spion te doen had, werd hij op vrije voeten gesteld. Met een vrachtschip kwam hij Vrijdag te Nijmegen aan, vanwaar hij verder reisde naar zijn woonplaats. Hij was student te Bingen.

640

Eigenaardige oorlogstoestanden.

645 – Het lieflijke en vreedzame Schoorl (N.-H.) heeft tegenwoordig een overdruk postverkeer. De postdirecteur is overstelpt met bezigheden, en er kan hem geen hulp verleend worden. In deze omstandigheden heeft de heer Joh. de Veer, pianist te Amsterdam, 's zomers te Schoorl verblijvende, het weten gedaan te krijgen dat hij beëdigd en aangesteld is als onder-Postdirecteur.

Onverantwoordelijk.

650 Pas is de neutraliteitsverklaring der Nederlandsche regeering in den oorlog tusschen Duitschland, Engeland en België in de Staatscourant verschenen, en daar komen sommige bladen stemming maken, om ons in dezen gruwelijken oorlog partij te doen kiezen! Een onverantwoordelijk bedrijf! Men is beducht voor een schending van onze neutraliteit van Engelsche zijde, en vreest dat wij daardoor aan Duitschen kant zouden komen te staan. De tot nu uit aangenomen houding van Engeland maakt m.i. deze vrees

655 ongegrond. Zal men zonder meer aannemen, dat Engeland tegen ons zal optreden als Duitschland tegen België, bijv. bij Vlissingen?

Neen, de woorden door minister Grey gesproken, de geheele houding van Engeland tot nu toe, de houding van Duitschland, zij wijzen er op, dat Nederland, indien het slechts wil, zijn neutraliteit kan behouden.

660 Laten we daaraan met hand en tand vasthouden, en ons niet onnoodig in dezen oorlog mengen, om, zooals Het Volk bijv. schrijft, de Fransch-Belgische kansen te "versterken" (sic!).

H. W. v. U.

Den Helder. 6 Aug. 1914.

665

Het bestuur der S.D.A.P. heeft reeds te kennen gegeven,

het bedoelde artikel in Het Volk niet voor zijn rekening te nemen en de schrijver

zelf verklaarde zaak dat zijn beschouwing volstrekt niet ten doel had aan te sporen het standpunt van de neutraliteit te verlaten. Red.

670

Het Gooi.

Naar aanleiding van de verontrustende berichten omtrent ontruimingen van huizen te Bussum vernemen wij uit zeer goede bron dat het bevel tot ontruiming ingetrokken is. Eene familie, die haar huis aldaar reeds verlaten had, is er gisteren weder teruggekeerd.

675

Ook morgen, Maandagochtend, verschijnt een buitengewone uitgave van dit blad.

TELEGRAMMEN.

680

De Oorlog.

Gevechten aan de Maas.

BERLIJN, 8 Aug. Wolff's agentschap meldt: De uit België gevluchte Duitschers roemen om strijd de uiterst liefderijke en humane behandeling, die zij op Nederlandsch grondgebied hebben ontvangen. Zij brengen de Nederlandsche bevolking warmen dank. Zij bevestigen tegelijk dat de mededeelingen in de bladen over de gruweldaden, die door Belgen tegen weerlooze Duitschers met name tegen vrouwen en meisjes zijn bedreven, niet in den engsten zin moeten worden opgevat.

685

Duitschland en België.

690

BERLIJN, 8 Aug. Ter weerlegging van de in Londen en Parijs verbreide onwaarheden in zake de Belgische quaestie wordt de woordelijke tekst gepubliceerd van de telegraphische opdracht aan den Duitschen gezant te Brussel op 2 Augustus. Zij luidde:

695

De Keizerlijke regeering heeft vertrouwbare berichten over den door de Fransche krijgsmacht aangenomen opmarsch aan de Maas tusschen Givet en Namen. Zij laten geen twijfel over aan het plan van Frankrijk om over Belgisch gebied tegen Duitschland op te trekken. De keizerlijke kan de bezorgdheid niet verhelten dat België ondanks den besten wil, zonder hulp den Franschen opmarsch met zooveel kans op succes zal kunnen afnemen, dat daarin voldoende zekerheid kan worden gezien tegen een bedreiging van Duitschland. Het is een plicht van zelfbehoud van Duitschland die vijandelijke aanval te voorkomen. Met groot leedwezen zou het daarom de Deutsche regeering vervullen, wanneer België het zou beschouwen als een vijandelijke daad tegen haar, indien de maatregelen van zijn tegenstander Duitschland zouden dwingen ook van zijn kant Belgisch grondgebied te betreden. Om elke misvatting verklaart de keizerlijke regeering (hier volgden dan de punten in het ultimatum aan België gesteld) Uw hoogwelgeboren (d. i. de Deutsche gezant in Brussel) gelieve hiervan hedenavond ten acht uur hiermede de Belgische regeering streng vertrouwelijk in kennis stellen en haar te verzoeken om een ondubbelzinnig antwoord binnen 12 uur dus uiterlijk morgenochtend 8 uur. Van de wijze waarop de mededeelingen ginds van den en van het definitieve antwoord der Belgische regeering gelieve Uw Hoogwelgeboren mij onmiddellijk telegraphisch in kennis te stellen. — Get. Von Jagow.

700

705

710

LONDEN, 8 Aug. Een Lloyds-telegram uit Antwerpen meldt, dat de Belgische militaire autoriteiten in de haven aldaar 36 Deutsche pakketbooten of koopvaardij-schepen hebben buit verklaard.

715

De neutralen.

STOCKHOLM, 8 Aug. De regeeringen van Zweden en Noorwegen hebben door middel van proclamaties bekend gemaakt, dat beide landen vast besloten zijn, tijdens den huidigen oorlogstoestand ieder voor zijn deel tot de uiterste grens de neutraliteit zullen handhaven. Verder hebben beide regeeringen over en weer vriendschappelijke toezeggingen gedaan om te voorkomen, dat de in Europa heerschende oorlogstoestand tot vijandelijkheden van een van de beide landen tegen de andere zou leiden.

720

In de Oostzee.

725

ST.-PETERSBURG, 8 Aug. Volgens berichten uit betrouwbare bron heeft Duitschland op 't oogenblik in de Oostzee minstens 12 pantserschepen oud model, verscheidene kruisers en 25 torpedobooten. Geen van deze schepen is noordelijker gekomen dan Libau. Hun basis is Koningsbergen en Dantzig, waar in zenuwachtige haast gewerkt wordt aan de uitrusting.

730

Tweede Blad.

BINNENLANDSCH NIEUWS.

UIT DE STAATS-COURANT.

HOOFDBESTUUR DER POSTERIJEN EN TELEGRAPHIE.

- 735 De directeur-generaal der posterijen en telegraphie maakt bekend:
I. dat de uitbetalingen aan de postkantoren in de tegenwoordige omstandigheden niet
zoo geregeld als anders kunnen plaats hebben. De welwillendheid en de medewerking van
het publiek worden mitsdien ingeroepen om de uitvoering van den dienst der betalingen
740 zoo min mogelijk te bezwaren en genoeg te nemen met eenig uitstel, als dit soms
onvermijdelijk noodig is, of te voldoen aan de vraag om het te ontvangen bedrag aan
te vullen met zooveel geld als noodig is om met een bankbiljet te kunnen betalen,
indien niet genoeg specie en klein bankpapier in de kas van het kantoor mocht
voorhanden zijn.
Aan klachten over niet coulante uitbetaling kan thans niet het gebruikelijke gevolg
745 gegeven worden, daar het groote aantal kleine bedragen, te betalen aan onbemiddelde
mensen, o.m. wegens ouderdomsrente, er toe noopt om den beschikbaren voorraad
specie niet geheel uit te putten.
Aan de directeuren der postkantoren kan derhalve niet worden gelast alle betalingen
steeds in specie of zelfs in precies afgepasst geld te doen;
750 II. dat het post-, telegraaf- en telefoonkantoor te Neede, met ingang van 13
Augustus 1914, op werkdagen geopend zal zijn van 8 v.m.—1 n.m., 2—7.30 u. n.m.
III. brengt ter algemeene kennis, dat in Turkije de internationale postwisseldienst
is gestaakt.

755 **Men schrijft ons uit Oldenzaal d°. 7 dezer:**

- Er heerscht hier sedert eenige dagen een kalmté, welke wij in de zomermaanden niet
gewoon zijn. In de laatste jaren vooral werden de hotels en pensions in de stad, de
Lutte en Denekamp druk bezocht, thans is alles stil en verlaten.
Ofschoon ruim een uur van de Duitsche grenzen gelegen, bemerken we overigens van den
760 oorlog heel weinig. Alleen aan het station werd nu en dan veel drukte veroorzaakt
door het groot aantal reizigers, voornamelijk Engelschen, Amerikanen en Franschen die
van Duitschland naar hun land terugkeerden en naar Duitschland van jonge mannen, die
voor den militairen dienst waren opgeroepen, en familiën, meest uit Engeland
terugkeerende.
765 Het verkeer tusschen Bentheim en Oldenzaal wordt nog gaande gehouden door het laten
loopen van enkele personentreinen.
Eenige locomotieven, aanwezig in de locomotiefloods der H. IJ. S. M. te Salzbergen en
aan deze maatschappij behoorende, aanvankelijk door de Duitschers in beslag genomen,
werden weder aan de maatschappij teruggegeven.
770 Twee wagen 3 met ammunitie, komende van Duitschland en bestemd voor de artillerie-
magazijnen aan de Hembrug, werden te Bentheim aangehouden.
Heden zal van Bentheim alhier binnenkomen een extra-trein met een 20-tal wagens,
beladen met stukgoederen, die bestemd waren voor Duitschland en andere landen, w. o.
Rusland, welke wagens van Holland naar Duitschland waren verzonden. Bij aankomst te
775 Oldenzaal zal den afzenders kennis worden gegeven, dat de door hen afgezonden
goederen te hunner beschikking liggen.
De firma's H. P. H. Gelderman en Zonen en de Kon. Oldenzaalsche Stoomweverij zetten
hunne fabrieken voorloopig des Vrijdagsnamiddags tot Maandagsmorgens stop.

780 **Bewaking van Rottumeroog.**

Het Nederlandsch eiland Rottumeroog, waar in gewone omstandigheden alleen een
lichtwachter woont, is door een detachement Nederlandsche troepen bezet, ter
handhaving van onze neutraliteit.

785 **Avonturen der Nederlandsche Reisvereniging.**

- Men schrijft aan het *U. D.*:
Bij de verhalen van reizigers, die, zij 't dan ook met groote moeilijkheden, nog
juist bijtijds ons land konden bereiken, behooren ook te worden vermeld de
lotgevallen van een reisgroep van ruim 300 leden der Nederlandsche Reisvereniging,
790 onder leiding van de heeren mr. M. J. v. d. Flier en A. E. H. Bakker. Op een rondreis
door Zwitserland kreeg men Vrijdagavond 31 Juli zekerheid, dat Basel niet meer
gepasseerd en wellicht ook niet door Duitschland gereisd kon worden. De beide leiders
stelden zich toen direct met den Nederlandschen consul te Zürich in verbinding (het
gezelschap vertoefde te Luzern), telegrafeerden naar Den Haag, deden in één woord
795 alle mogelijke moeite om het groote gezelschap weer "huis toe" te krijgen. Eindelijk
kwam dan de vergunning om langs een omweg (over Schaffhausen en door het Schwarzwald)
te vertrekken. In Zwitserland onophoudelijk stilstaan en wachten, in Duitschland ging
alles "gesmeerd". Personentreinen kwam men niet meer tegen, wel treinen vol soldaten,
paarden en kanonnen. Bij Mainz werd met zoeklichten de hemel bespied of er ook

800 luchtschepen aanwezig waren. Fotografische opnamen moest men afgeven; of men al
betoogde in Duitschland niet gefotografeerd te hebben, niets hielp. Velen
vernietigden hunne platen. Daarvoor dan had men een heele week met een zware camera
gesjouwd!
Het restauratierijtuig, dat zich in den trein bevond, bleef gesloten; Duitschland was
805 zuinig op zijn levensmiddelen, zoodat de reizigers zich moesten behelpen met wat zij
te Luzern ingeslagen hadden, en wanneer de trein even stilstond, zich aan de op het
perron bevindende waterkraan laven. Zoo zaten de meesten op water en brood. Eindelijk
toen men de Hollandsche grenzen naderde te Cleve, begonnen de bezwaren opnieuw. De
Duitsche locomotief mocht niet verder. Daar stonden de 300 reizigers! Wat nu?
810 Gelukkig bestaat er sedert korten tijd een electricische tram Cleve-Beek en Beek-
Nijmegen. Wat er had moeten gebeuren als deze lijnen eens niet bestonden!
Zoo kwam men, na veel oponthoud natuurlijk, daar de tram op zulk een groot getal
passagiers niet berekend was, te Nijmegen, van waar men zich verder verspreidde. Een
pak van 't hart van menigeen, die familie of zaken had achtergelaten; ook een pak van
815 't hart der leiders, dia de hun toevertrouwde reizigers thans in veiligheid wisten.
Maar van de zijde der reizigers een driewerf woord van hulde voor de wijze, waarop
zij zich van deze zoo zware taak gekweten hebben.

Voor veehouders .

820 Van het Rijkslandbouwproefstation te Hoorn ontvingen wij het volgende:
Nu ook voor ons land het gevaar niet geheel denkbeeldig is om in den Europeeschen
oorlog betrokken te worden, dient een ieder, voor zoover eenigszins in zijn vermogen
staat, datgene, toe te passen, walt de algemeene ramp zooveel mogelijk helpt beperken
en dat bestaat voor veehouders daarin, dat ze van het land nog de grootst denkbare
825 hoeveelheid voedsel halen en aan den anderen kant oppassen tegen voerverkwisting.
Wanneer het geluk wil, dat de neutraliteit van Nederland ongeschonden blijft, dan zal
de nood aan voedsel voor mensch en dier niet hoog stijgen, tenzij onverhoopt de oogst
mocht mislukken. Anders wordt echter de toestand als we van de West- of Oostzijde
aangevallen worden en een gedeelte door een der oorlogvoerende mogendheden bezet
830 raakt. Vooral als de Nederlandsche troepen zich terugtrekken binnen de Waterlinie
moet met den grond en de voorraden in de vrijgebleven provinciën gewoekerd worden. In
de volgende regelen zou ik mede op grond van proefnemingen aan de
proefzuivelboerderij te Hoorn in het kort het volgende willen adviseeren:
I. Houdt het vee in de wei vooral in uitstekenden voedingstoestand, maar tracht
835 tevens zooveel mogelijk ensilagevoer (zoet persvoer) te bereiden, niet alleen om hooi
uit te sparen tot, den winter 1915/16, of later tegen hoogen prijs te kunnen
verkoopen, maar bovendien om in geval van nood de legerintendance tegemoet te kunnen
komen in de voeding der paarden.
Bij het inkuilen lette men vooral op hooge, droge ligging, zeer gelijkmatig optassen
840 zonder holten, van het liefst eenigszins opgedroogd gras. De belasting met 2-3 d.M.
grond dient eerst te geschieden, nadat de hoop flink warm (pl.m. 55° C.) geworden is,
wat gewoonlijk na een paar dagen plaats vindt. Hoe zwaarder de belasting gekozen
wordt, des te eerder en sterker zakt de temperatuur tengevolge van het uitpersen van
de lucht. Goed persvoer blijft een paar weken tusschen 50 à 60° C.
845 II. Houdt de melkkoeien zolang doenlijk in de weide, tijdig van een flink dek
voorzien en verstrekt in de wei als het lijden kan, liefst zetmeelrijk bijvoer dat
natuurlijk niet voor menschelijke consumptie geschikt mag wezen als het erom spant,
b.v. pelmeel, zemelen, grint, rijstmeel, voerbieten met koppen, enz. Is het eiwitrijk
krachtvoer goedkoop verkrijgbaar dan kan men zich mede daarvan bedienen. Bij meel- en
850 koekvoeding kan veel bietenloof verdragen worden. Mochten de suikerfabrieken niet
kunnen werken dan kan men de bladeren en bieten afzonderlijk inkuilen en eerst
toedekken met grond bij koud, droog weer, echter voordat de vorst er schade aan kan
doen, terwijl men natuurlijk zorg draagt voor droge ligging.
Het voer voor melkvee op stal mag zonder eenig bezwaar voor den welstand van den
855 veestapel iets krapper wat het eiwit betreft gekozen worden dan tot nu toe algemeen
gebruikelijk is. Bezit men voldoende hooi van gemiddeld goede kwaliteit, dan zullen
de volgende rantsoenen zeer waarschijnlijk in de meeste gevallen bevredigende
resultaten opleveren. Voor koeien van pl.m. 575 K.G. levend gewicht bij een melkgift
van 20-25 K.G. 15 K.G. hooi en 3 K.G. eiwitrijk krachtvoer; bij 15 K.G. melkopbrengst
860 13 K.G. hooi en 1½-2 K.G. eiwitrijk krachtvoer en in den droogstal 10 K.G. hooi en 1
K.G. eiwitrijk krachtvoer.
Beschikt men bovendien over voerbieten of suikerbieten waarvan men minder, dan wel
perspulp, waarvan men iets meer toedient, dan zou men op grond van de ervaring
gedurende een jaar opgedaan aan de proefzuivelboerderij volstaan kunnen voor melkvee
865 van hetzelfde gewicht met 15 K.G. melkopbrengst: 6 K.G. hooi, 5 K.G. haverstroo (=2½

K.G. hooi), 30 K.G. bieten 1 K.G. sojakoek, ½ K.G. lijnkoek, of in het geheel 1½ K.G. eiwitrijk krachtvoer. Voor grootere of kleinere melkopbrengsten kieze men overeenkomstig meer of minder voeder.

J. J. OTT DE VRIES. Rijkslandbouwproefstation Hoorn.

870

Rijkspostspaarbank.

Gelijk wij reeds hebben medegedeeld is 3 Aug. 1.1. een Koninklijk besluit genomen, waarin bepaald wordt, dat de termijn van veertien dagen, bij artikel 16, eerste lid der wet op de Rijkspostspaarbank, vastgesteld voor de terugbetaling van op

875

Rijkspostspaarbankboekjes verschuldigde gelden, wordt verlengd tot zes maanden, met dien verstande evenwel, dat binnen den genoemden termijn van zes maanden op elk spaarbankboekje desverlangd terugbetalingen zullen geschieden tot een gezamenlijk bedrag van ten hoogste vijf-en-twintig gulden in zeven dagen.

880

Het is ons bekend, dat er inleggers bij de Rijkspostspaarbank zijn, die meenen, dat zij voor bedragen boven de f25 steeds zes maanden op uitbetaling zullen moeten wachten. Deze meening is echter niet juist. De bedoeling van het Koninklijk besluit is eenvoudig, dat de inleggers terugbetalingen kunnen eischen tot een bedrag van f25 in de 7 dagen. Hoogere bedragen moeten – evenals tot nog toe immer boven f50 – worden aangevraagd aan den directeur en deze kan de uitbetaling uitstellen tot 6 maanden

885

hoogstens, maar behoeft zich aan dien termijn van zes maanden niet te houden, immers hij is bevoegd om, als hem gebleken is, dat de terugbetaling dringend noodzakelijk is en de tijdsomstandigheden dit toelaten, een korteren en zelfs een zeer korten termijn te stellen.

890

Natuurlijk blijft het gewenscht, dat zoo weinig mogelijk gebruik wordt gemaakt van de gelegenheid tot het opvragen van grootere sommen, in de eerste plaats in het belang van de inleggers zelf, wier geld bij de Rijkspostspaarbank volkomen veilig is, terwijl zij in hun eigen huis moeten vreezen voor brand en diefstal; in de tweede plaats in het algemeen belang, omdat de opvraging van spaargelden en het uittrekken van baar geld en de Nederlandsche Bank en den Staat en het geldverkeer in groote

895

moeilijkheden brengt; en ten slotte in het belang van het personeel der Rijkspostspaarbank, hetwelk door de algemeene mobilisatie zoo gekrompen is, dat het slechts met moeite den nu reeds zeer verzwaarden dienst kan gaande houden.

Zilverbons en Betalingsbons.

900

Met groote belangstelling werden de modellen van dit nieuwe papiergeld bekeken en nu is thans in ruimere circulatie zijn gebracht, van zoodanig niet een vaststaand dan toch eenig oordeel te vellen omtrent het onthaal door het publiek bereid. Voor zoover wij thans inlichtingen verkregen, vallen de zilverbons méér in den smaak dan de gemeentelijke betalingsbons. De oorzaak moet gezocht worden in de bepaling dat

905

laatstgenoemde bons 31 Aug. a. s. vervallen en alleen ingewisseld worden, indien de bon gelijktijdig met andere wordt aangeboden, tot een bedrag dat in bankpapier betaalbaar is. Men voorziet de moeilijkheid dat niet ieder tegen den vervaldatum, een voldoende aantal betalingsbons in zijn bezit heeft.

910

De zilverbons hebben een onbeprekten looptijd en een beperkende bepaling betreffend de wisselbaarheid werd niet gemaakt. Men dient echter in aanmerking te nemen, dat de bons – waarvan thans ongeveer reeds f200,000 in omloop zijn – door alle gemeentelijke instellingen, door tramconducteurs, kantoren, winkeliers enz. in betaling worden aangenomen.

Hetzelfde geldt voor de door het rijk uitgeven zilverbons.

915

Uit de ons ingewonnen inlichtingen blijkt, dat het publiek niet het minste bezwaar maakt de zilverbons in ontvangst te nemen, integendeel ze gaarne aanvaardt. Het postkantoor neemt zowel betalingsbons als zilverbons als betaling aan, doch betaalt slechts uit zilverbons. Ons kwam ter oore, dat de Staatsspoorwegen [?] weigert het nieuwe papiergeld te ontvangen.

920

Wij waren niet in staat de juistheid daarvan vast te stellen, doch in verband met de houding, welke de spoorwegmaatschappijen tegenover ons bankpapier aannamen, lijkt ons deze niet geheel onmogelijk. Het publiek echter werke de moeilijkheden niet in de hand, daar zilverbons, betalingsbons en zelfs ronde stuivertjes thans als wettig betaalmiddel gelden.

925

Geen passen benodigd.

Met het oog op de vele inlichtingen, die hieromtrent worden ingewonnen, wordt officieel bekend gemaakt, dat voor het vervoer van personen per spoortrein door de stelling van Amsterdam en de liniën geen passen benodigd zijn. De vrees, dat rijwielen door de militaire autoriteiten zouden worden inbeslaggenomen, is ongewettigd.

930